

UNDERVISNINGS
MINISTERIET

Den 1. marts 2018

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Forslag til Rådets henstilling om nøglekompetencer for livslang læring

KOM(2018) 24

1. Resumé

Rådshenstillingen er et led i Kommissionens bredere ambition om et europæisk uddannelsesområde og er en opfølgning på meddelelsen ”Den nye dagsorden for færdigheder og kompetencer i Europa” af 10. juni 2016, som bl.a. bebudede en revision af henstillingen om nøglekompetencer for livslang læring fra 2006. Desuden blev forslaget også nævnt i Kommissionens meddelelse om Styrkelse af den europæiske identitet gennem uddannelse og kultur fra den 13. december 2017.

Forslaget til henstilling skal erstatte henstillingen om nøglekompetencer for livslang læring, der blev vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet i 2006. Formålet med henstillingen er at udvikle en opdateret fælles forståelse for nøglekompetencer – dette i lyset af den samfundsmæssige og teknologiske udvikling siden 2006.

De opdaterede nøglekompetencer er: læse- og skrivekompetencer, sproglig kompetence, matematisk kompetence inden for naturvidenskab, teknologi og ingeniørvirksomhed, digital kompetence, personlig, social og læringsmæssig kompetence, medborgerkompetence, entreprenørskabskompetence samt kompetence inden for kulturel bevidsthed og udtryksevne.

Regeringen er enig i behovet for en opdatering af referencerammen for nøglekompetencer, således at denne i højere grad afspejler den hastige udvikling, hvorved automatisering og digitalisering indebærer et øget krav til omstillingsparathed og tilegnelse af nye kompetencer, og hvorved livslang læring spiller en lagt større rolle. Endvidere er regeringen positiv overfor det øgede fokus på entreprenørskab, som den reviderede referenceramme for nøglekompetencer lægger vægt på.

2. Baggrund

Kommissionen offentliggjorde forslag til Rådets henstilling om nøglekompetencer for livslang læring den 17. januar 2018. Rådshenstillingen er oversendt til Rådet den 23. januar 2018 i dansk sprogversion og blev offentliggjort sammen med et forslag til en rådshenstilling om fremme af fælles værdier, inklusiv uddannelse og den europæiske dimension i undervisningen samt en meddelelse om handlingsplanen for digital uddannelse som en del af Kommissionens Uddannelsespakke.

Rådshenstillingen er et led i Kommissionens bredere ambition om et europæisk uddannelsesområde og er en opfølgning på meddelelsen ”Den nye dagsorden for færdigheder og kompetencer i Europa” af 10. juni 2016, som bl.a. bebudede en revision af henstillingen om nøglekompetencer for livslang læring fra 2006. Desuden blev forslaget også nævnt i Kommissionens meddelelse om Styrkelse af den europæiske identitet gennem uddannelse og kultur fra den 13. december 2017.

Europa-Parlamentet og Rådet vedtog henstillingen om nøglekompetencer for livslang læring den 18. december 2006, hvorved medlemsstaterne blev opfordret til at udvikle et sæt nøglekompetencer som led i deres strategier for livslang læring.

Kommissionen bemærker i forslaget, at den oprindelige henstilling siden vedtagelsen i 2006 har været et vigtigt referencedokument med hensyn til udvikling af kompetenceorienteret uddannelse og læring, men at der nu er behov for at revidere nøglekompetencerne, da kompetencekravene har ændret sig. Flere job automatiseres, og digitalisering og ny teknologi spiller en stadig større rolle på og uden for

arbejdsmarkedet. Desuden bliver entreprenørskabskompetencer, sociale kompetencer og medborgerkompetencer stadig vigtigere med hensyn til at sikre modstandsdygtighed og evnen til at tilpasse sig forandring.

I en dansk kontekst har den oprindelige henstilling om nøglekompetencer for livslang læring fra 2006 primært været benyttet som referencepunkt, hvorimod den i andre lande har haft en større indflydelse på udviklingen af nationale nøglekompetencesæt.

3. Formål og indhold

Formål

Formålet med den foreslåede henstilling er at udvikle en opdateret fælles forståelse af nøglekompetencer og understøtte udviklingen af nøglekompetencesæt. Det fremgår endvidere, at nøglekompetencerne skal danne grundlag for at opnå mere lige og mere demokratiske samfund.

Med henstillingen ønsker Kommissionen at:

- Understøtte gennemførelsen af det første princip i den europæiske søjle for sociale rettigheder, hvor der lægges vægt på at ”alle har ret til inkluderende uddannelse og livslang læring af høj kvalitet” samt det fjerde princip, hvor der lægges vægt på retten ”til rettidig og skræddersyet bistand til at forbedre udsigterne til beskæftigelse eller selvstændig virksomhed”
- Understøtte udviklingen af et europæisk uddannelsesområde
- Understøtte udviklingen af kompetencer inden for entreprenørskab
- Adressere skiftende krav til kompetencer, herunder grundlæggende færdigheder, digitale kompetencer, kompetencer inden for naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik (STEM) og lægge vægt på foranstaltninger, der kan understøtte udviklingen disse kompetencer
- Understrege vigtigheden af aktivt medborgerskab, fælles værdier og grundlæggende rettigheder
- Indarbejde resultaterne af FN's tiår for uddannelse for bæredygtig udvikling og udnytte fremdriften fra FN's mål for bæredygtig udvikling nr. 4 – Uddannelse 2030
- Yde bistand til medlemsstaterne samt uddannelses- og læringsmiljøer og uddannelsespersonale, så de bliver bedre til at støtte udviklingen af nøglekompetencer
- Bidrage til udformningen af den fremtidige strategiramme for det europæiske samarbejde på uddannelsesområdet ved at fremme en fælles forståelse af nøglekompetencer
- Støtte anvendelsen af EU-finansieringskilder som for eksempel Erasmus+, de europæiske struktur- og investeringsfonde og Horisont 2020

Indhold

Forslaget til rådshenstillingen om nøglekompetencer for livslang læring er en opdatering af henstillingen om nøglekompetencer for livslang læring fra 2006, og denne erstatter som nævnt Europa-Parlamentets og Rådets henstilling af 18. december 2006 om nøglekompetencer for livslang læring.

Henstillingen indeholder ikke blot en opdateret europæisk referenceramme for nøglekompetencer for livslang læring, men beskriver også god praksis for støtte af udviklingen af kompetenceorienterede tilgange til uddannelse, herunder ikke-formel læring i et livslangt læringsperspektiv.

Nøglekompetencer defineres som de kompetencer, alle mennesker har brug for med henblik på personlig udfoldelse og udvikling, beskæftigelsesegnethed, social inklusion og aktivt medborgerskab. De udvikles i et livslangt læringsperspektiv, fra tidlig barndom og gennem hele voksenlivet, og gennem formel såvel som ikke-formel og uformel læring.

Kommissionen påpeger, at forskningen viser, at forbedring af grundlæggende læse-, skrive- og regnefærdigheder samt digitale kompetencer går hånd i hånd med udvikling af en lang række nøglekompetencer, og at forbedring af disse færdigheder er tæt forbundet med personlig udvikling samt udvikling af læringsmæssige kompetencer og medborgerkompetencer. Kommissionen slår endvidere fast, at uddannelse af høj kvalitet, herunder eksterne skoleaktiviteter og en bred tilgang til kompetenceudvikling forbedrer niveauet for tilegnelse af grundlæggende færdigheder.

Forslaget til henstillingen er baseret på en lang række rapporter og undersøgelser om virkningen af henstillingen om nøglekompetencer fra 2006 og reformer i medlemsstaterne i forbindelse hermed og relevante EU-finansierede projekter. På den baggrund identificerer Kommissionen otte reviderede nøglekompetencer i referencerammen. Nøglekompetencerne betragtes som lige vigtige og defineres i henstillingen som de kompetencer, alle mennesker har brug for med henblik på personlig udvikling.

- a) Læse- og skrivekompetencer:
- b) Sproglig kompetence
- c) Matematisk kompetence inden for naturvidenskab
- d) Teknologi og ingeniørvirksomhed
- e) Digital kompetence
- f) Personlig, social og læringsmæssig kompetence
- g) Medborgerkompetence
- h) Entreprenørskabskompetence
- i) Kompetence inden for kulturel bevidsthed og udtryksevne

For hver kompetence defineres viden, færdigheder og holdninger, som er essentielle og forbundet med kompetencerne. Afslutningsvis beskrives, hvilke udfordringer, der identificeres med hensyn til støtte af kompetenceorienteret uddannelse og læring i et livslangt læringsperspektiv. Her lægges særlig vægt på tre udfordringer: anvendelsen af forskellige tilgange til og sammenhænge for læring, støtte til lærere og andet uddannelsespersonale samt vurdering og validering af kompetenceudvikling. Med henblik på at tackle disse udfordringer udpeges samtidig former for god praksis under hver udfordring.

For at støtte gennemførelsen af initiativet foreslår Kommissionen endvidere at udarbejde supplerende vejledningsmateriale, der adresserer vanskeligheder ved gennemførelse af kompetenceorienteret uddannelse og læring i samarbejde med medlemsstaterne, og der gøres opmærksom på, at Kommissionen har til hensigt at aflægge rapport om anvendelsen af henstillingen i forbindelse med det europæiske samarbejde på uddannelses- og læringsområdet.

Det henstilles til medlemsstaterne, at de bør:

- o understøtte retten til inklusiv uddannelse af høj kvalitet og livslang læring samt sikre, at alle (uanset alder og baggrund) har mulighed for at udvikle nøglekompetencer
- o understøtte udviklingen af nøglekompetencer og at hæve niveauet for tilegnelse af grundlæggende færdigheder (læse- og skrivefærdigheder, regnefærdigheder og grundlæggende digitale færdigheder) samt som kompetencer inden for naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik (STEM) og træffe foranstaltninger til at motivere flere unge til at forfølge STEM-karrierer. Desuden bør niveauet øges for digitale kompetencer hos alle befolkningsgrupper samt de sproglige kompetencer, entreprenørskabskompetencer, kreativitet og sans for initiativ, navnlig blandt unge
- o understøtte god praksis ved fremme af forskellige tilgange til og sammenhænge for læring og understøtte uddannelsespersonale med hensyn til at tilrettelægge kompetenceorienteret læring

samt styrke samarbejdet mellem uddannelses- og læringsmiljøer og udvikle vurderingen og valideringen af nøglekompetencer

- styrke værktøjer, ressourcer og vejledning i uddannelses-, beskæftigelses- og læringsmiljøer for at støtte folk i forvaltningen af deres livslange læringsforløb
- strømline ambitionerne i FN's mål for bæredygtig udvikling i uddannelse og læring
- aflægge rapport om erfaringer og fremskridt med hensyn til fremme af nøglekompetencer i alle uddannelsessektorer, herunder ikke-formel læring

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Rådshenstillingen medfører i sig selv ingen konsekvenser for dansk ret.

7. Konsekvenser

Rådshenstillingen forventes ikke at få konsekvenser for lovgivningen, EU-budgettet, statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Rådshenstillingen blev sendt i skriftlig høring i EU-specialudvalget vedr. uddannelse og ungdom den 19. januar 2018. Der indkom følgende høringssvar, som nedenfor gengives i deres fulde længde.

Gymnasieskolernes Lærereforening (GL):

”GL anerkender behovet for en revision af nøglekompetencerne, da kompetencemålene bør afspejle den løbende udvikling i samfundet.

GL hilser i særlig grad velkommen, at anbefalingerne nr. 4 og 7 omfatter FN's 2030 SDG-mål på uddannelsesområdet. Det er vigtigt at arbejde for, at disse globale mål også implementeres i vores region.

Men samtidig skal ministerierne være bevidste om ikke at belaste uddannelsessystemerne med for hyppige reformer.

I stedet skal uddannelseslove, bekendtgørelser og læreplaner udformes så skolerne har rum til at arbejde med en lokal implementering af uddannelseskra og kompetencemål – og støtte til lærernes efteruddannelse og udvikling af nyt relevant undervisningsmateriale er afgørende støtte til implementeringen af de reviderede kompetencemål.

GL hilser velkommen, at der lægges op til en styrkelse af undervisningen i fremmedsprog. Her er problemet imidlertid ofte, at udbudte sproghold ikke bliver etableret, fordi sproglige studieretninger og sprog som valgfag bliver udbudt af mange skoler uden indbyrdes koordinering. Det betyder, at den enkelte skole tit får for få elever til et udbudt forløb til, at det er økonomisk muligt at etablere holdet. Det er en situation, hvor der er behov for en lokal og regional koordinering af udbud og oprettelse af sproghold.”

LO:

”Det er positivt, at Kommissionen med dette udspil indfrier nogle af de løfter, den afgav i forbindelse med den europæiske søjle for sociale rettigheder. Selvom EU har delkompetence på uddannelsesområdet, er det nødvendigt at skabe et europæisk initiativ, der fremmer muligheder for

opkvalificering i et livslangt perspektiv. Adskillige af de job, vi kender i dag, eksisterede ikke for ti år siden, og det samme vil i endnu højere grad gøre sig gældende i årene fremover.

I mange af EU's medlemsstater er der ikke tradition for opkvalificering eller videreuddannelse, og specielt i disse lande kan nøglekompetencerne for livslang læring fungere som et redskab til at vejlede og styrke muligheder for arbejdstagere, der fx skal omstille sig pga. teknologisk udvikling eller globaliseringens udfordringer.

LO opfordrer til, at midlerne, som skal understøtte forslagene om livslang læring og en digital uddannelsesplan, sammentænkes og tilskrives til den næste flerårige finansielle ramme, der formodentligt løber fra 2021-2027.

Afslutningsvis vil LO opfordre til, at tiltagene, der er forankret i den europæiske søjle for sociale rettigheder, som fx understøtter livslang læring, bliver tilskrevet de nødvendige midler i den næste flerårige finansielle ramme.”

Dansk Folkeoplysnings Samråd:

”Det er et utroligt grundigt og godt forarbejde, der ligger bag. Det er især vigtigt at lytte til de evalueringer og høringer, der er foretaget. Det er også en vigtig og rigtig modernisering af nøglekompetencerne, der er sket. Man kan jo altid nørde lidt i det. F.eks. kunne demokratiske færdigheder fylde mere i kompetencen om medborgerskab. Derudover mangler bæredygtighedsselementet helt!”

Dansk Arbejdsgiverforening (DA):

”Af Rådets henstilling om nøglekompetencer for livslang læring fremgår det at:

”Medlemsstaterne bør:

1. støtte retten til inklusiv uddannelse af høj kvalitet og til livslang læring og sikre, at alle har mulighed for at udvikle nøglekompetencer, ved at anvende bilagets "Nøglekompetencer for livslang læring — en europæisk referenceramme" fuldt ud og

1.1. styrke udviklingen af nøglekompetencer fra en tidlig alder og for alle mennesker som del af nationale strategier for livslang læring...”

DA anerkender Rådets ønske om med sin henstilling at bidrage til om livslang læring af høj kvalitet, således at alle mennesker gennem livet kan tilegne sig relevante kompetencer.

DA hæfter sig imidlertid ved de ni nøglekompetencer for livslang læring, som er beskrevet i bilaget. Der er overordnet tale om relevante kompetencer. De beskrives som almene kompetencer – og ikke som erhvervsrettede kompetencer. De udtrykker alle et relativt højt kompetenceniveau.

I forhold til DA's forståelse af sigtet med livslang læring harmonerer det høje kompetenceniveau for hvert af nøglekompetencerne ikke nødvendigvis med den ramme, der i bilaget er sat for nøglekompetencerne. ”Nøglekompetencer er de kompetencer, som alle mennesker har brug for med henblik på personlig udfoldelse og udvikling, beskæftigelsesegnethed, social inklusion og aktivt medborgerskab. De udvikles i et livslangt læringsperspektiv, fra tidlig barndom og gennem hele voksenlivet, og gennem formel, ikke-formel og uformel læring.”

DA finder, at det er meget ambitiøst at sigte efter, at alle mennesker i EU når det beskrevne kompetenceniveau for de ni nøglekompetencer. Selv med en massiv økonomisk satsning er det meget tvivlsomt, om det vil være realistiske mål. Og såfremt der i EU's medlemsstater er et ønske om en øget økonomisk satsning på livslang læring, så finder DA ikke, at den ensidigt bør rettes imod at nå et højt niveau af almene kompetencer. Det vil være mindst lige så vigtigt at afsætte ressourcer til at udvikle og vedligeholde erhvervsrettede kompetencer i arbejdsstyrken.”

Finanssektorens Arbejdsgiverforening (FA):

”Den finansielle sektor er en digitaliseret sektor, som beskæftiger personer med mange forskellige kompetencer. Særligt er der kraftig efterspørgsel på digitale kompetencer, herunder de såkaldte STEM-uddannelser.

FA kan genkende det stigende behov for livslang læring. I en digital fremtid, der er under løbende og hastig forandring, er der behov for, at mennesker har kapaciteten til at lære nye områder, og tilegne sig ny viden for at kunne begå sig på fremtidens arbejdsmarked.

Som det fremgår af rådshenstillingen om nøglekompetencer for livslang læring, er digitale kompetencer efterhånden en del af næsten alle stillinger. Derfor kan FA godt støtte Kommissionens forslag, der har til hensigt at øge digitale kompetencer og øge udviklingen og interessen for STEM-uddannelserne.”

Danske Regioner:

Generelt bakker vi op om et stærkt fokus på at tilvejebringe de bedste muligheder for livslang læring af høj kvalitet (med et fokus på alle sektorer fra dagtilbud til voksen/efteruddannelse), og det er vigtigt, at livslang læring er baseret på et stærkt samarbejde og på synergier mellem erhvervslivet og uddannelses- og læringsmiljøer. Vi er ligeledes enige i, at det er afgørende, at uddannelsessystemerne udvikles og er fleksible, så de kan understøtte behovet for kompetenceudvikling på et arbejdsmarked i konstant forandring.

Konkret bifalder vi et fokus på behovet for udvikling af digitale kompetencer samt kompetencer inden for entreprenørskab og STEM (naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik).

Dansk Industri (DI):

DI er enig med DA, som i høringssvaret påpeger, at nøglekompetencerne er beskrevet på et relativt højt niveau og samtidig har et helt overvejende almenrettet fokus. DI er som DA af den opfattelse, at det er væsentligt, at der er gode basale kompetencer hos alle i befolkningen både i DK og i de øvrige europæiske lande. Men som de er beskrevet i hhv. henstilling og bilag, er målet meget ambitiøst og ressourcekrævende. DI finder, at der er behov for en klar statslig prioritering også af både generelle og specifikke erhvervsrettede kompetencer, som vi frygter, vil blive trængt i baggrunden af det meget stærke fokus på høje almene nøglekompetencer.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er ikke kendskab til andre landes holdninger til forslaget.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen er enig i behovet for en opdatering af referencerammen for nøglekompetencer, således at denne i højere grad afspejler den hastige udvikling, hvorved automatisering og digitalisering indebærer et øget krav til omstillingsparathed og tilegnelse af nye kompetencer, og hvorved livslang læring spiller en lagt større rolle. Endvidere er regeringen positiv overfor det øgede fokus på entreprenørskab, som

den reviderede referenceramme for nøglekompetencer lægger vægt på. Regeringen finder dog, at vigtigheden af praktiske færdigheder kunne være bedre afspejlet i forslaget.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

Der blev oversendt grund- og nærhedsnotat om Kommissionens meddelelse om *En ny dagsorden for færdigheder og kompetencer i Europa* den 11. juli 2016.

Der blev oversendt grund- og nærhedsnotat om Kommissionens meddelelse om *Styrkelse af den europæiske identitet gennem uddannelse og kultur* den 13. december 2017.